

Naročnina listu: --
 Celo leto . . . K 12:--
 Pol leta . . . 6:--
 Četrť leta . . . 3:--
 Mesечно . . . 1:20
 Dunaj Avstrije: ----
 Celo leto . . . 15:--
 Posamezne številke
 16 vinarjev. --

STRAZA

Inserati ali oznanila
 se računajo po 18 v.
 od 6redne petkovste:
 večkratnih oznanilih
 -- popusti
 „Straža“ izhaja v po-
 deljek in petek popoldne
 Rokopisi se ne vračajo

Uredništvo in upravitelstvo: Maribor
 Slovenska ulica 5. — Telefon št. 113.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Z uredništvom se more govoriti
 vsak dan od 11.—12. ure popoldne

Cesarjev oklic nardo- dom.

Nas cesar je izdal dne 17. oktobra na avstrijske narode sledeči oklic:

Mojim zvestim avstrijskim narodom!

Odkar sem zasedel prestol, je Moje dosledno stremljenje, da priborim vsem svojim narodom zaželjeni mir ter da tudi pokasem avstrijskim narodom pota, na katerih, neovirani po zaprekah in sperih, blagoslovno razvijejo moč svoje narodnosti ter jo morejo za svoj duševni in gospodarski blagor uspešno uporabiti.

Grozna borba svetovne vojne je dosedaj evirala mirovno dele. Junaštvo in zvestoba, požrtvovalno prenašanje nadlog in pomanjkanj, to je v tem težkem času slavno branilo domovino. Toda žrtve vojne so nam morale zagotoviti časten mir, ob čigar pragu se danes nahajamo z božje pomočjo.

Sedaj se mora brez odlašanja pričeti nova zgradba domovine na njenih naravnih in torej najzanesljivejših podlagah. Želje avstrijskih narodov se morajo pri tem med seboj skrbno spraviti v sklad in se morajo dovesti do izpolnitve. Moj sklep je, da izvršim to delo s svobodnim sodelovanjem svojih narodov v smislu tistih temeljnih načel, katera so zavezniški vladarji v svoji mirovni ponudbi sprejeli za svoja. Avstrija bi naj bila po velji svojih narodov zvezna država, v kateri naj vsak narod na svojem ozemlju tvori svoje lastno državo. Združenju avstrijskih poljskih ozemelj z neodvisno poljsko državo se s tem ne delajo nobene ovire. Mesto Trst s svojim okolišem vred dobi po velji svojega prebivalstva svoje posebno stanje.

Ta preuredba, ki se nikakor ne dotika integritete svete ograde krone, naj bi vsaki posamezni narodni državi zagotovila njeno samostojnost, a bo obenem uspešno branila tudi skupne interese ter jih uveljavila povsod tam, kjer bo skupnost živ-

ljenska potreba posameznih držav. Posebno bo treba združiti vse sile, da se velike naloge, ki se bodo pojavile kot posledice vojne, rešijo pravično in koristno.

Dokler ne bo preuredba končana na zakoniti poti, ostanejo obstoječe uredbe za varovanje skupnih interesov neizpremenljive. Moja vlada ima nalogo, da izvrši takoj vse priprave za nove uredbe Avstrije. Narede, na katerih samodeločno se bo opirala nova zvezna država, pozivljam, da sodelujejo pri velikem delu z narodnimi sveti, ki naj bodo sestavljeni iz državnih poslancev vsakega naroda in ki naj uveljavljajo interese narodov medsebojno in v občevanju z Mojo vlado.

Tako naj naša domovina, utrjena vesled ednosti narodov, ki jih združuje, izide iz vojne kot zveza svobodnih narodov. Vsega tega naj blagoslovi našo delo, da bo veliko mirovno delo, ki ga izvršimo, v srečo vseh Mojih narodov.

Dunaj, dne 16. oktobra 1918.

Mussarek l. r.

Karel l. r.

Istečasno je cesar izdal na armado in mornarice sledeče povelje:

Vstrezaječ želji vseh avstrijskih narodov, se izvrši njih združenje v narodno državo, združene v zvezni državi. Ako se s tem na oni strani odstrani ovire, ki so obstojale v skupnem življenju narodov, naj bi na drugi strani združenemu delu vseh za blagor lastnega naroda in domovine bila odprta prosta pot. V tem velevažnem trenutku se obračam na armado in mornarico. V vaših vrstah sta zvestoba in edinstvo vse narode vedno nerazrušno združevali med seboj in z Menoj.

Neomajno je Moje zaupanje, da ostane tudi nadalje tisti duh zvestobe in ednosti, ki se je izkazal že v davni in tudi sedaj. Ohranimo ga, naj bo vam in Nam v korist in blagor. V to pomoz! Beg!

Schönbrunn, dne 17. oktobra 1918.

Karel l. r.

Za cesarjev oklic o federalizaciji Avstrije no-

si odgovornost ministrski predsednik Mussarek, ki se je pod pritiskom nagloma in siloma se razvijaj. cih razmer iz nemškega centralista prelevil v avstrijskega federalista.

Če bi bil izšel, se predno sta Nemčija in Avstrija bili prisiljeni sprejeti Wilsonova državnotvorna načela, bi bil umesten ter bi bil ne same v Avstriji, marveč splošno v vsej javnosti napravil velik utis. Sedaj pa je politični postatus. Mesto globokega utisa mu povsod sledi velika nezadovoljnost. Vsakdo mora videti veliko nedoslednost, ki jo pomenja ta politični oklic v zvezi s sprejetjem Wilsonovih točk. Ko je Avstrija sprejela ta načela, je usodo avstro-ogrskih narodov in tudi prepotrebno preureditev avstro-ogrske monarhi-je položila v Wilsonove roke in s tem v roke mirovne konference. Zato pa ravna jo češki in jugoslovanski poslanci popolnoma in edino dosledno, če za svoja naroda odklanjajo vsako razpravo o tem federalizacijskem oklicu. Jugoslovansko vprašanje je kakor tudi češko vprašanje mednarodno in zato se bo rešilo tam, kjer bodo govorili narodi Evrope, na mednarodni mirovni konferenci. Da je to edino dosledno in edino pametno, se tudi vidi iz tega, ker cesarjev oklic ustavi svoj korak pred midovjem integritete ograde države. Kakšna nedoslednost je že v tem, da bi naj v avstrijski polovici monarhiije vladalo načelo narodne sameodločbe, v ogrski polovici pa princip slavne ograde države, opirajoče se na hegen Madžarov. To ni nobena preureditev, kakor lijo avstrijski narodi in kakor jo želi Evrop ves omikan svet. Kar se dostaje posebej nas vancev, je naše odklonilno in skrajno previdno stališče tem bolj utemeljeno, ker se v federalizacijskem oklicu na nemško zahtevo kličejo k sodelovanju in sodelovanju narodni sveti, torej tudi nemški narodni svet. Ti ljudje so gotovo imeli svoje grabežljive prste poleg, ko so v četrtak nemški listi raztrobili v svet naznanilo, da bo mejo bodoče jugoslovanske države tvorila Drava. To je konjsko kopito nemškega Volkarata. Zato pa se tudi...

LISTEK.

Čigav je Maribor?

(Dalje.)

Pri svoji raziskavi je prof. Kleinlich prišel do zaključka, da se v Mariboru stalna rodovinska imena razvijala zelo počasi; še v 15. stoletju se mnogokrat krstnemu imenu dostavlja le ime, povzeto iz službe, stanu, značaja dotične osebe. Iz tega in drugih okoliščin se da sklepati, da so bile razmere v starem Mariboru sila primitivne, njega meščani na pol kmetje ter se srednjeveški Maribor niti blizu ne more primerjati n. pr. z italijanskimi mesti. Pod zunanjim nemškim beležem, ki je več ali manj skupen vsem avstrijskim mestom, je zasebno življenje bilo prežvečeno s slovenskim življenjem. Imena so torej pač odmev takratnih razmer, niso pa merilo za narodnost mariborskih prebivalcev, kakor danes ni armadni uradni jezik s svojo terminologijo merilo za narodnost vojaštva.

Okoli l. 1576 zasledimo pri mestni cerkvi sv. Janeza tudi slovenskega kapelana*, vendar iz tega za narodnost znotranjega mesta ne moremo ničesar sklepati, ker je takrat mestna župnija obsegala tudi sedanjo predmestno župnijo frančiškansko. Pač pa je opozoriti na krajevno ime v srednjeveškem Mariboru, ki kaže moč slovenskega življenja zlasti na desni strani Drave. Ondi se namreč opetovano omenja kraj Tabor, ki je stal ob glavni starega dravskega mostu na magdalenski strani ter ščitil prehod čez Dravo v znotranje mesto. Beseda „Tabor“ se nahaja že v staroslovensčini** ter je ob mestnih vratih mariborskih glasen ugovor zoper trditve, da je bil stari Maribor čisto nemško mesto.

Iz dosedaj povedanega jasno sledi, da niti postanek mesta niti imenik srednjeveškega meščanstva

* Orožen, Das Bistum u. die Diözese Lavant, I, 570.

** Gl. Miklošičev etimol. slovar.

ne dokazuje izključno. Gotovo je le to, da je turnih razmer mestno značaj in ga iz feudalne dobe ohranilo do današnjih dni, a ravno to je ena izmed onih krivic, ki se morajo po svetovni vojni spraviti iz sveta.

II. Današnji Maribor.

Prestopimo sedaj v novejšo dobo. Obče je znano, da se mestne rodovine ne drže tako dolgo kakor rodovine na deželi. Vzrok je med drugim pomelkuzeno, razkošno življenje, združeno z zmernim ali nezmernim alkoholizmom, kar povzroča degeneracijo in končno izumrtje rodovin. Povse naravno je, da so mariborske srednjeveške rodovine že zdavna izumrle. Puff in drugi nemški pisatelji priznavajo, da se je od 17. veka naprej mariborsko meščanstvo zelo premešalo s slovenskim življenjem. Katastrofe, vsled katerih je propadlo staro meščanstvo, niso prišle še le v 17. stoletju; veliki pomori so bili tudi v 14. in 15. stoletju, tudi boji med cesarjem Friderikom in kraljem Matjažem so vsekali Mariborčanom hude rane. Nastovile so tudi nove časovne okoliščine, ki so spravile v mesto nov živelj. Podložiška vez se je polagoma zrahljala, odhod iz dežele v mesto je postal vedno lažji. Tako nemški pisatelji sami. Puff, Reichel L. dr. priznavajo, da se od 17. stoletja naprej vedno bolj množijo slovenski živelj v Mariboru ter se je mestno prebivalstvo vedno prenavljalo in množilo iz slov. okolice. Med mariborskimi meščani se n. pr. l. 1668 omenjajo Slovenci Golob, Pahernik in Wut, to ime je onstran Boča precej domače slovensko. L. 1671 se med odličnejšimi meščani berejo slov. imena Francič, Kebrič, Kotnik, Mumbl.* Zlasti po velikem pomoru l. 1680-81 se je preselilo v skoraj prazni Maribor veliko Slovencev iz sosedne okolice.

Vredno je omeniti, kak vtisek je napravil Maribor na nekoga tujca-Nemca okoli l. 1827. Opis njegovega potovanja je izšel v Stuttgartu: „Deutschland, oder Briefe eines in Deutschland reisenden

* Mum je pogostno rodovinsko ime na Pohorju.

... menja ga je bilo pisava silno robata in naduta. Tu beremo v II. zvezku na strani 364 sledeče: „Marburg ist ein herrliches Städtchen von 5000 Seelen an der Draw, von dem ich weiter nichts zu sagen weiß, als dass ich da halbwilde Kroaten sahe, denn wir sind an den Grenzen.“ Mož pač ni slutil, da bodo ti „poldivji“ Hrvati čez 200 let, krvaveči za nemštvo v veliki svetovni vojni, reklamirali Maribor za svojo državo in klicali za pričo iz groba tudi njega, ki o mariborskem nemštvu l. 1827 ni vedel kaj zapisati, pač pa mu je pozornost vzbudil „poldivji“ hrvaški značaj mesta. Surovi izraz pada nanj samega, nam pa je dragoceno njegovo poročilo o „čisto nemškem“ Mariboru v prvi četrtini 19. stoletja, ko je Maribor štel le 2198 prebivalcev.* L. 1834 je imel Maribor 4378 duš, 1851 pa 6850.**

V meščanski knjigi mariborski je Puff* za dobo 1801—1846 zasledil 348 novo vpisanih meščanov, od teh je bilo le 80 pravih Mariborčanov, ostalih 268 je bilo tujcev-priseljencev in sicer: 16 iz bližnje okolice mariborske, 20 Gradčanov, 6 Ptujčanov, 3 Celjani, 3 Radgončani, 4 Slovene-Bistričani, 31 jih je bilo iz drugih krajev štajerske dežele, 16 iz Gornje in Spodnje Avstrije, 14 Čehov, Moravanov in Slezijcev, 10 Ogrov in Hrvatov, 5 Kranjcev, 9 Bavarcev, 9 južnih Nemcev, 7 severnih Nemcev, 2 Laha, in 1 Švicar. Taka mešanica je tvorila mariborsko meščanstvo proti sredini 19. stoletja. Med temi so seveda večinoma rokodelci in trgovci, delavski stan in posli tu niso všteti. O delavcih in poslih priznava isti Puff*, da pripada (die dienende Klasse) skoraj izključno slovenskemu plemenu ter deli njegove čednosti in napaake, nemškemu jeziku se priučijo že prvo leto.

* Schmutz, Historisch-Topogr. Lexicon, Gratz, 1822, II. str. 488.

** Hlubek, Ein treues Bild des Herzogtumes Steiermark, Gratz 1860, str. 51.

* Marburg I, 243.

* N. d. str. 259.

(Dalje prihodnjik.)

Odločno protestiramo!

Iz Dunaja se nam dne 16. oktobra poroča:

Na povabilo ministrskega predsednika Hussareka so danes popoldne dospeli v poslopje predsedstva ministrskega sveta vodje parlamentarnih strank. Na dobijo od ministrskega predsednika pojasnil o vladarjevi nameri glede na preosnovo Avstrije.

Ministrski predsednik je obvestil voditelje parlamentarnih strank o vladarjevem odklicu, ki bo izdan v najkrajšem času in s katerim se bo odredila priprava za ustanovitev narodnih držav in narodnih vlad. V odklicu bo najpoprej izrečena cesarjeva zahvala narodu za njihovo zvestobo in da so se oklepali dinastije in sledila bo izjava, da se naj sestanejo narodi k ustanovitvi narodnih skupščin, ki bi naj imele nalogo, da si izvolijo narodne vlade. Potem, ko se namerava preosnova Avstrije v zvezo narodnih držav. Nameravana je ustanovitev štirih takih držav in sicer nemško-avstrijske, češko-slovaške, jugoslovanske in rusinske države. Te države bodo imele skupnega vrhovnega vladarja, skupno zastopstvo in brambo na zunaj. Zahodno mejo rusinske države bi naj tvorila reka San, mejo med jugoslovansko in nemško-avstrijsko državo pa reka Drava. V češki državi ne bo češko-nemškega ozemlja. Glede Trsta določa cesarjev odklic, da postane Trst svobodno mesto. Končno besedilo cesarjevega odklica je določil ministrski svet, ki je bil zbran do pol pete ure danes zjutraj.

Če je vse to res, potem je to znamenje, da je dunajska vlada popolnoma izgubila glavo. Dogodki zadnjih dni so prenašli sledili drug drugemu, tako da jim vlada ne more slediti.

Zdaj hoče vlada proglasiti Avstrijo za zvezno državo. Pa kako; Trst naj bo prosto pristanišče, Bukovina naj bo sama za se; čehoslovaški državi odcepi nemške pokrajine, reko San napravi za zapadno mejo ukrajinske države, Dravo pa za severno mejo ilirske države. Drava — meja Ilirije.

Zakaj vlada ne proglasi kar Save za mejo Ilirije? Kar tri dosedajne voline okraje, cele Slovenske gorice in ljutomerski ter večino ptujskega okraja in več kakor tretjino Koroških Slovencev hoče potisniti v žrelo nenasičnega nemškega moloha. To je modrost, da je kaj!

Hussarek in njegovi pomagači se pač nikdar niso pečali z zemljepisem. Vselej se k mizi, napravijo ministrski svet, vzamejo svinčnik v roko in začnejo meni nič tebi nič meje narodnim državam!

Ali nič ne poznate novega časa? Pravico hočete deliti narodom in

Avstrijska vlada je Wilsonu nasproti javno priznala načelo samoodločbe narodov. In ista vlada 14 dni pozneje нареkuje narodom meje njihovih narodnih držav, pogoltniši Slovencev samo na Stajerskem nič manj kakor tri voline okraje. Kdo bo taki vladi sploh še verjel, da resno misli izvesti načelo samoodločbe narodov! Gospodje na ministrskih sedežih, bodite prepričani, da ne boste Vi odločevali mej narodnih držav, ampak to bo storilo ljudstvo — brez Vas.

Hussarekovo ministrstvo je že ves teden na pobegu. Kakor se razglašja iz Dunaja, ostane Hussarek še samo tako dolgo, da dojde Wilsonov odgovor na Dunaj, da se novo ministrstvo sestavi v smislu morebitnih Wilsonovih želj. In ta vlada, ki nima nobenih tal več pod svojimi nogami, se predrzne še v zadnjem trenutku pred svojo smrtjo tako krivično narokovati meje narodnim državam!

Čehi seveda o tem najnovejšem Hussarekovem koraku nočejo nič slišati, zato niso hoteli iti poslušati velikega modrijana in veleučnega geografa na ministrskem prestolu, temveč so mu poslali pismo s sledečim besedilom:

„Vaša ekscelencija! Dala se nam je čast, da je nas povabila Vaša ekscelencija za danes zvečer. Kakor smo zvedli, bi se naj nam naznanil preustroj Avstrije v zvezno državo. Iz vzrokov, ki so znani Vaši ekscelenci, ne moremo soglašati s tako rešitvijo češko-slovaškega vprašanja ter Vas s tem prosimo, Vaša ekscelencija naj oprost, ker se vabilu ne odzovemo. Podpisi: Stanek, Klofač, Haberman, Tusar.“

Tudi voditelj Jugoslovancev dr. Korošec ni bil primistrskem predsedniku, da bi poslušal njegove „modrosti“. Tako je prav! Z vladnim predsednikom, ki tako čudno deli narodom pravico, zastopstvo Jugoslovancev nima nobene zveze. Kdor vedoma krivico dela, ne zasluži, da bi pošten človek še nadalje s njim občeval.

Včeraj napovedana proklamacija bi bila morala danes iziti, a je ni bilo. Mogoče, da jo je češki in jugoslovanski odpor pokopal, kakor že več drugih. Je tudi najboljše za njo. Kajti proklamacija, kakor se nam je napovedala in kakor jo je sklenil, oziroma odobril ministrski svet, bi narodov ne pomirila, ampak le razdražila; bila bi prava nevarnost za javni mir.

Naj pa pride, kar hoče; naš cilj je jasen, pota naše politike so že davno jasno začrtana. Mi zahtevamo svobodno Jugoslavijo Slovencev, Hrvatov in Srbov. Naše vprašanje je mednarodno, rešil ga bo mirovni kongres, na katerem morebiti Hussareka, Buriana bodo zastopniki

Jugoslovancev zahtevali in — kakor upamo — tudi našli pravico. Odločno pa protestiramo že naprej proti vsakemu poskusu avstrijske vlade, pristansko in krivično rešiti naše vprašanje in najta poizkus izhaja od Hussareka ali od kake druge nemške ekscelence.

Med vojno in mirom.

Ravno sedaj imamo priko spoznati, kako težko se je iznebiti vojne. Lahko je začela, a končati jo ne. Noče končati, vzlic temu da vsi narodi tako želino hrepene po miru, ker že ne morejo več prenašati strašnih vojnih bremen. Iz Nizozemske poročajo, da so ljudje veselja rajali ko se je po časopisih razglasil odgovor Nemčije, da sprejema vse Wilsonove pogoje. Na Nizozemskem, kakor pri nas so bili prepričani, da bo nemški odgovor odprl pot za premirje in mirovna pogajanja ter s tem za mir. Na Nizozemskem so se veselili bližajočega se miru. In vendar se Nizozemska ne nahaja v vojni, njene meje niso zaprte in draginja živil in drugih življenjskih potrebščin tam se ne da niti od daleč primerjati z draginjo pri nas. Umevno je torej, kako smo se oddahnili ob upanju, da preneha že v najkrajšem času tamorj, da utihnejo puške in topovi ter stoji na njih mesto razum.

Prišel pa je Wilsonov odgovor Nemčiji, izročen 14. oktobra, sestavljen v precej ostrih besedah, in vsled tega najbrž ne smemo pričakovati, da volna preneha tako hitro, kakor smo se to nadljali pred par dnevi.

Wilson izjavlja, da premirje ni mogoč brez zaslivanja vojaških svetovalec, ki bi morali tudi določiti pogoje glede izpraznitve zasedenega ozemlja. Predpogoj premirja je, da dobijo Združene države in njeni zavezniki jamstva, da jim ostane sedanja vojaška premoč na fronti.

Niti Združene države niti njih zavezniki ne morejo razmišljati o premirju, dokler nemške vojne sile nadaljujejo svoje nezakonite in nečloveške praktike, pri katerih še vedno vstrajajo. V istem času, ko se nemška vlada obrača na Združene države z mirovnimi predlogi, potapljaajo njeni podmorniki potniške ladje in celo čolne, v katerih se skušajo rešiti potniki in posadke. Nemške armade izvršujejo pri sedanjem prisiljenem umikanju na Francoskem in na Flanderskem zlohotno uničevanje. Ako vasi in mesta niso uničena, so oropana vsega, kar je v njih, doštikrat celo prebivalcev. Ni misliti, da bi proti Nemčiji združeni narodi privolili v premirje, dokler bodo Nemci nadaljevali z nečloveškimi čini, s plenjenjem in pustošenjem, na katera gledajo zavezniki opravičeno s strahom in ogorčenim srcem.

Wilson končno opozarja na svojo izjavo z dne 4. julija, ki se glasi: „Uničenje vsake nasilne oblasti, ki bi mogla sama in trajno kršiti svetovni mir.“

Tako se torej glasi v glavnih točkah Wilsonov odgovor na nemško noto, da sprejme vse Wilsonove pogoje. Na prvi hip se zdi, da je s tem že pretrgana nit, ki nas naj bi dovedla do miru. Vendar je to bolj dozdevno in navidezno. Wilsonov odgovor je sestavljen tako, da omogoča daljne razgovore. Nemčija je rekla A, morala bo reči tudi B. Bolgarija in Turčija sta že pokazali pot, ki vede do miru. Kapitulirali sta brezpozojno, ker sta se prepričali, da bi bilo vsako daljne prelivanje krvi zastoj. Konečno ne bo iz vojne drugega izhoda. Seveda, pogoji, ki jih bo ententa stavila Nemčiji, bodo najbrž veliko hujsji, nego oni, ki jih stavi Bolgariji in Turčiji. Sovražstvo, ki ga goji ententa napram Nemčiji, je neprimerno večje — nego ono proti prej omenjenima državama. To sovrastvo pa se bo z vsakim dnem še povečalo in s tem bodo tudi pogoji za sklep miru hujsji in trši.

Tretja točka v Wilsonovem odgovoru nemški vladi, ki zahteva „uničenje vsake nasilne oblasti, ki bi mogla sama in trajno kršiti svetovni mir“, je naravna naravnost proti dinastiji Hohenzollernecev. Za cesarja Viljema je to zelo hud poper, toda konecno se bo moral tudi on udati. Saj ga nemški socialdemokratski listi že očitno pozivljajo, naj se odpove. Gotovo je, da se radi ene osebe tudi nemški narod ne bo hotel dalje bojevati.

Ko smo pisali zadnjo „Stražo“, je bilo še precej svetlo. Sedaj so se zopet pojavili temni oblaki, ki nam zakrivajo svetlo solnce miru. Toda to so le mimoidoči oblaki, ki jih sveža sapa dogodkov kmalu zopet prežene. Naše upanje na skorajšnji mir vzlic vsemu temu tudi sedaj ni manjše nego poprej.

Jugoslovani in mirovna pogajanja.

Delegati dr. Korošec, dr. Cingrija in tov. so na c. kr. zunanega ministra in na c. kr. vojnega ministra v zadevi stališča Jugoslovancev k pogajanjem o premirju in miru vložili tole interpelacijo:

„Ker se je proklamirala pravica samoodločbe narodov z izjavo predsednika Wilsona z dne 12. 11. 1918, sprejeto tudi po osrednjih vlasti, po kateri se ne sme obvladati in vladati noben narod brez lastnega dovoljenja in ker je naš narod ponovno izjavil, da ne bo nikdar privolil v rešitev, ki ne bi prinesla s seboj združitev vseh delov naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov v lastno suvereno državo, ker je na ta način je zagotovljen naš avtonomen razvoj, ker po drugi strani sodelujemo v dosedanjih zastopstvih samo se, da se borimo za mir in da se izvede v primerni obliki ločitev od sosedov, vprašamo c. kr. zunanega in vojnega ministra:

1. Ali je skupna vlada pripravljena, naposled že odpreti pot miru s tem, da prepusti zastopnikom naroda, se bodo konstituirali v nacionalne vlade, vpeljavajo in izvedbo pogajanj o premirju in miru?

2. Ali je pripravljena takoj premestiti jugoslovanske polke v njihovo domovino?

Dunaj, 15. oktobra 1918.

Po in pred odgovorom Wilsonovim.

Dunaj, 15. okt. 1918.

Vtis novega odgovora Wilsonovega, za katerega se je zaznalo v parlamentu ob 1/8 zvečer, je bil ogromen. Ekspoze Burianov v primeri s tem odgovorom vzbuja le malenkostno zanimanje. Izvaja se iz Wilsonovega odgovora splošno, da namerava Wilson popolno streči nemški imperijalizem in njegove zastopnike. Računi se, da v kratkem času odstopi cesar Viljem in sicer v sporazumu s prestolonaslednikom Viljemom v prilogi Prinz Eitel Friderika. Brez dvoma bo pogoj izpraznitve, ki ga ima diktirati generalisim Foch, zelo težko izpolniti in da se bo dovolil za to le zelo kratek čas. Tudi ustavitev podmorske vojne najbrž Nemčija dovoli brez nadaljnega.

Odgovor Avstriji bo došel v dveh ali v treh dneh. Današnji kronski svet je odklonil federalizacijski načrt Silva-Tarouca, ker baže glasom informacij ententa ne zahteva tako dalekosežne federalizacije in je torej iz taktičnih vzrokov bolje čakati. Te iz nemških virov prihajajoče vesti so najbrž proračunjene na mistifikacijo. Vsekakor vlada na slovanški strani popoln mir in zaupanje in se z zadoščenjem sprejema na znanje to poročilo, ker smo na ta način za nekaj dni vsaj varni pred federalizacijskimi načrti. Odgovor Wilsona kronskemu svetu še ni bil znan.

Wilsonov optimist.

Vzlic odklonilnemu in kakor pravijo nemški listi čudnemu Wilsonovemu odgovoru na nemško noto, ki sprejema vse Wilsonove pogoje, vendar Burian še vedno upa, da bo že v kratkem sklenjene premirje. V edseku za zunanje zadeve delegacij je izrazil grof Burian dne 16. t. m. da dogodki hito brzo. Odkar sem držal svoj ekspoze, se je doznal odgovor Združenih držav na zadnjo izjavo nemške vlade. Želel bi takoj ugotoviti, da po mirnem presejanju vsebine ne bi mogel umakniti niti besedice svojega ekspozeja. Izrekel sem v svetu svojega ekspozeja z resničnim zadoščenjem, da se narodom odpira nada, da pride v dolednem času na vseh frontah do premirja in pogajanj za splošen, trajen in pravičen mir. To upanje gojim še danes in sbe natančno premostrimo vsebino Wilsonovega odgovora, ni v njem nikake točke, ki bi bila v stanju, prekrizati to nado ali tudi le umetno zavleči, nado namreč, da stojimo pred bližnjo zaključitvijo sovražnosti.

Sovražnosti se po stanju stvari ne morejo več delge nadaljevati. Edina politična točka v Wilsonovem odgovoru je, da ne sme v bodoče nobena sila več biti v položaju, da bi mogla sama in neovirana odločati o miru in vojni. Ta točka se reši samaposebi s tem, da se v Nemčiji itak pripravlja sprememba ustave o vprašanju, kdo sme v bodoče odločevati o vojni in miru.

Tadi tehnična vprašanja in vprašanje izpraznitve, o katerih govori Wilson, po Burianovem mnenju ne bo delalo težko in se tozadevnih izrazov v Wilsonovem odgovoru ne sme vzeti pretragično. Konečno napoveduje, da pride med Wilsonom in Nemčijo do nove izmene misli in on si ne more predstavljati, da bi ti nagovori mogli dalje zavleči nadaljne sovražnosti.

Zavidati moramo Buriana za njegov optimizem. Je pač Oger, in Oger si vsaj na svojem globusu reči kaj rad predstavlja v rožnatem svitu. Koliko pa je vreden njegov optimizem in kakšna je njegova infermiranost, je Burian dokazal v svojem govoru dne 15. oktobra, ko je uradno zatrjeval, da Turčija še vedno vztraja kot bojna zaveznica na strani Nemčije in Avstrije. Dne 14. oktobra pa je že nova turška vlada s posredovanjem španskega poslanika v Novem Jorku izročila vladi Združenih držav prošnjo za premirje in mir. Optimizem Burianov bi v resnici vplival pomirjevalno, če Burian ne bi bil Avstrijski zunanji minister, marveč nemški državni kancelar.

Wekerle o razmerju Ogrske do preurejene Avstrije.

V sredo je izjavil ogrski ministrski predsednik Wekerle v ogrski poslanski zbornici:

Ker misli Avstrija urediti svoje notranje razmere na federativni podlagi, je neobhodno potrebno, da se temu nasproti postavimo na temelj personalne unije in da na temelju personalne unije n-

vedimo svoje politične in gospodarske namene ter da samostojno organiziramo zadeve naše narodne obrambe.

Meramo tudi v bodoče, varujoč edinstvo ogrske države, z narodnostmi ne sicer stopiti v pogajanja, pač pa poslušati njih želje in upoštevajoč te želje, predlagati zakonodaji primerne predloge. Hrvatskemu narodu bomo radi dali zaželjeni prostor in po možnosti spelnili njegov samostojni razvoj. Konečno je Wekerle pripomnil, da se prehod k samostojnosti ne more izvršiti naenkrat in na vseh poljih hkrati.

Naravni red stvari je, da gremo takoj na delo in da pripravljamo na temelju personalne unije za samostojne uredbe. Člani Karolyjeve skupine so na to klicali:

Ni nikake personalne unije! Potrebujemo neodvisnost Ogrske. Posl. grof Karoly: Oni, ki so vojno pevsročili, se morajo na obtežno klop radi zapeljevanja ljudstva. Večina je klicala Karolyjevim pristašem: Plačanci entente, na kar je neki Karolyjevec zaklical: Da, mi smo prijatelji entente!

Nastal je velik hrup.

Posl. Karoly je izjavil, da ne zaupa Wekerlejevim izjavam. Rešiti se mora vsaj mir. Politika onih, ki so hoteli poglobiti zvezo z Nemčijo, se je popolnoma ponesrečila. Iz tega se morajo izvajati posledice. Vsa vojna je bila zapeljevanje.

Konečno je Karolyjeva stranka predložila memorandum v katerem zahtevajo popolno neodvisnost Ogrske in prepoved izvažanja živil.

Francosko bojišče.

Na francoskem bojišču se umikajo nemške armade na celi črti. Umaknile so se ob belgijsko-francoski meji čez reko Lys, nadalje ob reki Oizi do črte severno od mesta Origny, med rekama Aisno in Aire do črte zahodno od mesta Grandpre ter končno na vzhodnem bregu reke Moze do črte zahodno od mesta Flabas.

Na bojiščih.

Na srbskem bojišču so se naše in nemške čete umaknile do črte Niš—Jagodina. Srbske čete se nahajajo na črti zahodno od reke Morave — Kruševac — Aleksinac. — Na albanskem bojišču smo se umaknili na črto Tirana — Kroja. Mesto Tirano smo izpraznili.

Politične vesti.

Narodni Svet za Štajersko je sklenil dne 12. t. m. pri svoji seji sledečo izjavo: »Zahtevamo kot sestavni del države SHS vse ozemlje desedajne kronovine Štajerske, kjer je prebivalo skozi zadnja stoletja slovensko ljudstvo, brez ozira na delno, vsled sistema umetno povzročeno ponemčenje navideznih jezikovnih otokov Maribora, Marnberga, Celja, Ptuj, Radgone in drugih, ki tvorijo vsled svojega značaja kot prometna središča svojega slovenskega kmetijskega okoliša neločljiv del slovenske zemlje. Narodnim manjšinam se zagotovi zakonito varstvo.«

Narodni svet v Ljubljani ima svoje pisarniške prostore v Franciškanski ulici št. 2. — Prosimo cenjene darovatelje, da vsakokrat, ko pošljejo kak prispevek za Narodni svet, istočasno sporočijo, v katerih listih naj se to objavi.

Čehi in Jugoslovani odklanjajo vsak razgovor o manifestu. V avstr. delegaciji je podal dr. Korošec naslednjo izjavo: »Češki in jugoslovanski člani odseka za zunanje zadeve avstr. delegacije izjavljajo z ozirom na ugovor, katerega so podali v svojih vprašanjih v plenarni seji dne 15. t. m., da ne preklečno vztrajajo pri zahtevi, da se češko-slovaško in jugoslovansko vprašanje kot mednarodno vprašanje zadovoljivo reši na splošnem mirovnem kongresu. Z ozirom na to popolnoma nespremenljivo stališče kakor tudi z ozirom na dejstvo, da bi bilo brez vsake praktične vrednosti razpravljati o predlogih, označenih v cesarjevem manifestu, dokler ni znan Wilsonov odgovor na avstro-ogrsko mirovno pogodbo, odklanjamo vsako tozadevno diskusijo kot popolnoma nepotrebno.«

Wilsonov odgovor Avstriji je že došel na Dunaj in vsebuje podrobnosti glede narodnih vprašanj v državi ter je tak, da se sme smatrati kot pričetek mirovnih razprav, ker vsebuje določne predloge za preosnovo Avstrije. Z objavo Wilsonovega odgovora hočejo počakati eden ali dva

dni, da dobi na ta način prednost cesarjev oklic na narode.

Seja vojnega odseka avstrijskih delegacij se je, kakor se nam poroča iz Dunaja, 15. oktobra zgedaj prekinila, ker je dalo nemško poslanstvo raut. Značilno za situacijo je, da so bili povabljeni k temu rautu vsi člani delegacij iz avstrijske gospodarske zbornice, tudi slovaški ter nemški in ruski člani delegacij iz poslanske zbornice. Jugoslovanski, češki in poljski člani delegacij iz poslanske zbornice niso dobili vabila. Vsled tega se vabilu tudi povabljeni poljski in češki delegati niso odzvali.

Posvetovalni delegacijskega odseka za vojaške zadeve se udeležuje tudi bivši generalštabni šef Böhm-Ermollijeve armade dr. Bardolff, ki se ga od mnogih strani imenuje kot bodočega vojnega ministra.

Misija grefa Silva-Tarouca (poljedelskega ministra) velja danes, kakor nam je 15. oktobra sporočil naš dunajski poročevalec, že za odpravljen. V svojem programu, katerega je izdal v memorandumu in ga predložil tudi pretekli četrtek pri avdienci cesarju, predlaga najširšo avtonomijo. Ta njegov program pa danes v kronskem svetu ni bil sprejet. Med kandidati za ministrsko predsedstvo v novem kabinetu se od nekih strani imenuje zopet baron Beck. Na slovanski strani vlada proti tej kandidaturi velik odpor. Novo ministrstvo bi imele skrbeti za majoriteto Poljakov, nemških meščanov in nemških socijalnih demokratov za rešitev državnih potreb, torej »Geschäftsministerium.«

Dar ameriških Jugoslovancev. Ameriški Jugoslovani so, kakor poročajo holandski listi, nabrali do sedaj 720 milijonov frankov zlata, katera svota naj tvori narodni dar ameriških Jugoslovancev novoustanovljeni Jugoslaviji.

Ogrski državni zbor. V včerajšnji seji ogrske poslanske zbornice je govoril grof Tisza za popolno ločitev od Avstrije na podlagi personalne unije. Prišlo je do burnih ugovorov od strani Karolyjeve stranke, ki so Tiszi očitali neodkritost. Ko je Tisza govoril o posebnih ogrski armadi, so mu Karolyjevi klicali: Ne bo nikakih armad več! Saj mora priti razoroženje. Tisza je rekel, da priznava tudi on, da smo to vojno izgubili. Zato odobrava mirovno ponudbo, se dalje opira na 14 Wilsonovih točk. Dalje je rekel, da se Ogrski ni potreba postavljati na okraščno stališče, ker smo že na tem stališču. Karolyjevi in levičarji so se na to krohetali in klicali: Vi ste na stališču razrednega gospodstva. Junkerska tolpa! Konečno je Tisza govoril o predzgodovini vojne ter izjavil, da je Ogrska bila do zadnjega trenutka za mirno rešitev, a ko se je odločila za vojno, je že vnaprej izključila vsake osvojevalne namene. Kdor to veruje, dobi groš!

Mir med Turčijo in entento sklenjen? Po poročilih iz Dunaja je mir med Turčijo in entento ba- je že sklenjen. V mirovni pogodbi se Turčija odreka Palestini in vsakemu uplivu do Egipta. Turčija prepušča ententi ureditev plovbe ladij skozi Dardanele ter ureditev glede vprašanja o Carigradu. Poroča se, da se Turčija ne nahaja več v vojnem stanju z entento. Uradno potrjena še pa ta vest ni.

Zopet napad na Lenina. V Kursku je bil vno- vič izvršen napad na Lenina. Napadalec je oddal več streliv na Lenina in ga zadel v rame. Imenuje se Dvanicki in so ga že zaprli. Napadalec je član tajne politične družbe za osveto.

Napad na grofa Tiszo. Ko se je po končani seji ogrske državne zbornice nameraval grof Tisza v avtomobilu odpeljati na svoje stanovanje, je pri- skočil mlad mož, po imenu Lekay Leitner, v bli- žino avtomobila ter nameraval oddati strele na grofa Tiszo. V zadnjem hipu je pa šofer udaril napadalec v obraz, nakar ga je policija prišla. Napadalec, vprašan po vzrokih, iz katerih je na- meraval usmrtiti grofa Tiszo, je izjavil, da je grof Tisza edina evira, da ne pride do miru.

Srbska vlada v Skoplju. Iz Nizozemske se po- roča, da je dospel srbski prestolonaslednik s št. abom v Skopje, kjer se bo za zdaj nastanila srbska vlada. Sedaj pa se bo menda pomaknila bolj proti severu.

Politična pomilostjenja v Nemčiji. Cesar Viljem II. je naročil državnemu kancelarju in pruskemu ju- stičnemu ministru, naj osebe, ki so bile od državne- ga sodišča ali pruskih civilnih sodišč, vstevši izred- na vojna sodišča, obsojene radi političnih pregreš- kov in prestopkov, v širokem obsegu predlaga za po- milostitev. Enak ukaz so izdali drugod nemški vla- darji in senati svobodnih mest glede enakih kazni- vih dejanj, izvršenih v njihovih ozemljih.

Pred odgovorom v Berlinu.

V Berlinu se imeli v sredo stari vojni

mirovno demonstracijo. Množica je klicala: Živel mir! Pred ruskim poslanilstvom so se oglašili klici: Živela Rusija! Policija je brezobzirno postopala z množico, jo tepla z golimi sabljami, velike ljudi je zaprla, med njimi tudi veliko vojakov.

Medtem pa se v Berlinu vršijo pogovori o tem, kakšen odgovor se da Wilsonu. Položaj je težaven in resen. V Berlinu sta general Ludendorff in admiral Scheer. Pogajanja z generali in vrhovnim poveljstvom še niso pri kraju. Toliko pa je baje gotovo, da v Berlinu ne mislijo Wilsonovih zahtev kar odkloniti, marveč dati tak od- govor, da bo omogočena nadaljna razprava o miru.

POZOR!

Naloži,

dokler je še čas,

varno svoj denar!

V nedeljo, dne 3. novembra t. l., se bode na graščini Steinbrunn (prej Steinhof) na Plitviškem vrhu pri Radgoni prodajalo v poljubno velikih kosih okoli 100 orlov zemljišč, po večini travnikov, pa tu- di gozdov in sadonosnikov potom prostovoljne draž- be (licitacije).

Zemljišča se na zelo pripravi in ugodni legi ter porabna tudi za stavbe in naseljevanje.

Začetek licitacije ob 11. uri dopoldne.

Kupaželjni se vabijo, da se te prodaje v prav velikem številu udeležijo.

Kdor hoče svoj denar še pravo- časno varno naložiti, naj kupi zem- ljišča, ker ona ne bodo nikdar izgu- bila svoje vrednosti!

Graščina Steinbrunn.

Tedenske novice.

Na kaj ptujski Ornik še misli. Dne 7. sept. je ptujski Ornik razposlal na vse strani poziv, naj se daruje za zgradbo velike sirotišnice in vzgojevališča v mestu Ptuj. Ta zgradba bo stala več mili- jonov in župan Ornik sam priznava, da je ptujsko mesto že sedaj silno obremenjeno. »Zaupno« pravi g. Ornik še nadalje, da ima sirotišče namen, da sinove padlih vojakov vzgaja v gemškem duhu in na ta na- čin reši trgovino in obrt ogroženih mest poslovenje- nja. Dne 7. septembra torej Ornik še ni obupal. Ra- dovedni smo, če je Ornik še danes istega mnenja. Al priznati moramo, da bi nam bilo jako ljubo, če bi bil Ornik pravočasno dobil dovolj denarja iz nemških o- krajev, da nam sežida v Ptuj sirotišnico. Kakor bo Jugoslaviji dobro prišla ptujska gimnazija, tako bi i novo poslovanje, za katero je začel nabirati Ornik, bi- lo pod novim vodstvom dobro uporabljivo za sloven- ski naraščaj.

To so norci. V raški »Tagespos- nek nemškonacionalni politik« se pravi, da mora bodoča država »Deutschösterreich« ali država »Alp- skih dežel« obsegi tudi Slovence. Alpski Nemci morajo od bodoče mirovne konference zahtevati, da ostane slovensko ozemlje, Trst in Istra v nem- ški državi »Alpskih dežel«, v kateri se bo Sloven- cem priznala krajevna narodna avtonomija in kul- turna samostojnost, kajpada na lastne stroške. V dobi, ko je ves omikani svet sprejel načelo o na- rodni pravičnosti in o samoodločbi vseh narodov, prihajajo nemškonacionalni zaručanci, ki jim je narodna požrešnost in pohlep po tujem blagu do- cela zmešal pamet, z zahtevu, naj se Slovenci na temelju načela o narodni samoodločbi pridružijo nemški državi »Alpskih dežel.« Bog daj norcem pamet!

Davčni vijak v ormoškem okraju. Kmet iz or- moškega okraja nam piše: V zadnjem času ptujska davčna oblast hudo pritiska na nas kmete-vinograd- nike. Zahteva od nas napoved količine prodanega vi- na, da nam odmeri dohodninski davek. Vrše se poi- zvedovanja, koliko vina je kmet pridelal, kdaj, komu in za kateri znesek prodal. Napovedi posameznika se navadno ne veruje, posebno če je vinogradnik svoje vino v spomladi ali pa po leti prodal ter drože dolil in kar se je izpilo, pri napovedi odračunil. Tudi sod- na oblast je pričela strogo zasledovati vinogradnike, če ni eden ali drugi svojega pridelka predrago pro- dal. Mnogo vinogradnikov, ponajveč kmetov, je že v preiskavi radi navijanja cen. Ali ne velja enaka pravica za vse? Nas bi zelo zanimalo izvedeti, kate- ri gospodov, zaposlenih pri raznih uradih — plačuje dohodninski davek za svoj »nebenkšelt«? Re- cimo za nakupovanje in prodajo vina, živine, svinj, žrebecev, perutnine, raznih živil itd. na lastno roko in v svoj dobiček. Nekateri teh gospodov so pri tej svoji postranski trgovini in posredovanju zaslužili te- pe tisočake, mnogo več, kot ubogi kmet, ki je z žul- jami svojih rok in v potu svojega obraza pridelal de- nar, od katerega naj sedaj plačuje dohodninski da- vek.

Podpore družinam vpoklicancev. Pri presoji prošenj za preživlensko podporo se komisije še vse preveč ozirajo na poročila orožnikov. Upravno sodi- šče je z razsodbo z dne 19. maja 1917, št. 9289, iz- reklo, da to ni umestno in da se mora prošilcu dati prilika, zavzeti stališče nasproti orožnikovi izjavi, a drugič je postopanje komisije pomanjkljivo in neve- javno tako se kdo pritoži na upravno sodišče, dobi naznanjeno v razsodbi tudi ime šofičnega orožnika.

